

ДРАГАН МАКСИМОВИЋ

О СУСРЕТИМА СА ИЗУЗЕТНИМ ЧОВЕКОМ

*У тишком часу казати не знамо
Што се десило, већ што осећамо.
Старици се највише; од нас младих
нико ни видео неће ни живети толико.*

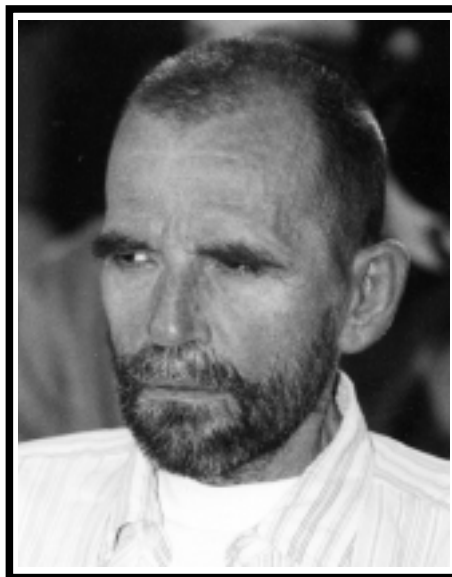
В. Шекспир: *Краљ Лир*, V, 3

За Максу сам први пут чуо као о глумцу кога је изабрао Питер Брук за улогу Гурђијева (*Сусрећ са изузетним људима*, 1978). Питера Брука смо познавали по његовој књизи *Празан простор* али и изблиза – одржао нам је први час глуме. О Гурђијеву нисмо знали ништа... А Максу смо упознали као главног јунака филма *Усијање* Боре Драшковића (професора на новосадској Академији уметности). Од тада па до данас пушим превише. И, као и сви, памтим само неке цигарете... Али тих које памтим више је него што би их иначе било, јер никада нисам заборавио причу о дувану коју у том филму Максa прича једном дечаку; захваљујући његовој причи увек ћу о дувану мислити као о биљци која поседује „благост свеца и отровности змије”. Та прича за мене је заувек остала његова прича и ја је радо препричавам. Увек као Максину причу о дувану, увек мислећи на његово лице, док пуним плућа првим врелим димом. И мада је Максa људе око себе на неки начин препознавао као различите животиње,

он је за мене остао биљка дуван тј. гост свеца и отровност змије. Тако стваран, тако интензиван, тако изазован...

***

Пред крај сезоне 1978/79. гледао сам у Југословенском драмском позоришту пробе *Краља Лира* који се припремао за Дубровачке љетне игре. После више од двадесет година из те се представе најживље сећам улоге и глумца о којима критика и публика нису могле дати свој суд – иако његово име пише у програму

Драган Максимовић (1949–2001)

премијере – он је због повреде није одиграо. Али ју је припремао и никада не бих могао да кажем како њему није било суђено да одигра Едгара већ се тога сећам као случаја који је онемогућио представи ЈДП-а да у подели има Драгана Максимовића...

Десет година касније са Цолетом Дечермићем играо сам Меметов *Животи у позоришту* – играли смо и сцену слепог Глостера и Лудог Тома (Едгара). На сцени „Бојан Ступица”, тамо где сам гледао Максине пробе... Осећао сам се вишеструко награђеним: играм са Цолетом (Кентон из *Краља лира*, 1979) Максину улогу. За мене је то заувек остала Максина улога...

***

Тог или неког каснијег пролећа срео сам га на Булевару револуције. За руку је држао прелепу и даровиту глумицу моје генерације... У другој руци флашу црног вина... Упознала нас је. Гледао сам у њега и у њу која гледа у њега. Отишли су загрљени према „Депоу”... Гледао сам за њима: љубав је ходала тротоаром. Не знам колико је трајала, али сећам се да сам је видео...

***

Крајем 1994. најзад смо радили заједно. Звездара театар ме је позвао да режирам

Мрџиву џачку Аце Поповића. А ја сам позвао Максу и био сам пресрећан што је прихватио позив. Пре проба, за време проба, после проба, упознавали смо се онолико и онако како је он желео... Ја сам га сретао са ведрином и извесном тремом, он је долазио са конкретним питањима и у свет представе коју смо радили улазио тако стварно, тако директно и припадајући нам свима. Имао сам поделу без „добитне комбинације” и „звезда” али сам имао глумце за улоге из тог комада и, што је, после свега, најважније, стицао сам праве пријатеље у професији. Ацу је критика ојадрила (нетом пре тога држао је слово о књизи Мире Марковић на некој промоцији и то му дојени нису опростили – пребројавали су чланове и симпатизере ЈУЛ-а у публици... Зелембаћи критичари написали су своје најлакомисленије гадарије... као да се малчице и кућа постидела што смо тако некомерцијални и, логично, представа није дуго ишла. Али наше добро осећање једних за друге, надживело је представу и увек смо се са радошћу сећали проба...

***

Док смо радили *Мрџиву џачку* припремао сам да објавим нови превод *Празног њорсџора* Питера Брука. У својим кратким писмима Брук је слао поздраве за њега... Макса ми је дао на чување фотографије са снимања филма о Гурђијеву (још су код мене), причао о Бруку приче које нису за препричавање... И даље ништа нисам знао о Гурђијеву а онда, једног дана, добио сам да радим припрему за штампу тематског

броја часописа „Градац” (двоброј 113–114), који је у целости био посвећен Георгију Ивановичу. Макса је рођен када је Гурђијев умро. И његова је фотографија у улози Гурђијева последња од свих илустрација у овом часопису. Не знам да ли је знао нешто више о изгубљеном знању о скривеној енергији...

***

Филм *Леја села лејо ѓоре* снимали смо заједно две ноћи... Нисмо се избегавали, али се не сећам да смо уопште разговарали у паузи снимања... Села из Максимовог завичаја још увек су у пламену...

***

Ветровит дан отерао нас је у кантину болнице у којој снимамо неколико кадрова у филму *Ране* Срђана Драгојевића. Око нас болесници са огромним фластерима на носевима. Кажем да ми личе на неке повређене животиње. Макса ми узвраћа да смо сви ми, у ствари, неке животиње. Пита ме да ли познајем једног драмског писца од каријере. Одговарам да га познајем. И, сасвим озбиљан, Макса ме збуњује питањем „Је л' он гуштер?” Насмејао бих се да већ у првом тренутку нисам помислио како је у праву. Никада више нисам могао да видим гуштера а да не осетим сажаљење што тој немој врсти припада и наш колега драматичар... Осмехујем се кад се сетим тога, али не бих могао да кажем како је у питању само духовита досетка. Наиме, након овог разговора поменути аутор за мене је стварније гуштер него човек... И,

признајем, увек погледам за њим да видим да ли му је Макса, како је планирао, отфикарио реп.

***

Вест да је Макса умро чуо сам од Неле – предуго сам се припремао да погледам *Максима Црнојевића*, представу у којој је одиграо своју последњу улогу. Чуо сам и како се десило то што се десило непосредно пре његове смрти... на дан сахране налазим Микија Крстовића за шанком у Звездара театру. Причам му како смо ту радили *Мрџиву џачку*. Погледом претражујем фотографије по зидовима, да бих га поново видео. Причам Микију како Брук у најновијој књизи пише о неколико глумаца, између осталих и о Макси. Пише о њему лепо, нежно... На крају разговора кажем Микију: „Знаш, ја се Максе и сад, као и увек, сећам само са ведрином...” Наздрављамо, свако својом чашом, нашем другу Макси за душу.

Радослав МИЛЕНКОВИЋ

Драган Максимовић и Стеријино позорје

Учешће на Фестивалу

1974 – Пиљо Мали, ПЕЛИНОВО Жарка Команина, редитељ Градимир Мирковић, Народно позориште Београд
2000 – Дужде од Млетака, МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ Лазе Костића, драмска рестаурација Слободан Стојановић, редитељ Никита Миливојевић, Народно позориште Београд

Приредила А. К.